

Název předmětu: Ochrana obyvatelstva a IZS

Téma: Integrovaný záchranný systém (IZS) v České republice, právní vymezení IZS, klasifikace mimořádných událostí

Cíl:

Student zná význam integrovaného záchranného systému v ČR, dovede interpretovat základní právní normy související s integrovaným záchranným systémem, zná základní typologii mimořádných událostí.

Úkoly pro samostatnou práci:

Studium povinné literatury

Povinná literatura:

Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.

Dostupné také z: <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/skripta-ochrana-obyvatelstva-a-krizove-rizeni-2015>

ŠENOVSÝ, Michail, Vilém ADAMEC a Zdeněk HANUŠKA. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007.

SPBI Spektrum. Červená řada. ISBN 978-80-7385-007-4. Dostupné také z:

<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:23b64bb0-d92e-11e4-8565-005056827e52>

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Doporučená literatura:

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2014. ISBN 978-80-86466-50-7.

Obsah:

1) Základní pojmy

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů vymezuje základní pojmy vztahující se k integrovanému záchrannému systému: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí*

- a) integrovaným záchranným systémem koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací,
- b) mimořádnou událostí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací,
- c) záchrannými pracemi činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin,
- d) likvidačními pracemi činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí,
- e) ochranou obyvatelstva plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku, (...)

2) Integrovaný záchranný systém (IZS) a jeho použití

Dle § 3 zákona č. 239/2000 Sb. se integrovaný záchranný systém „(...) použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému“.

Složky IZS rozděluje § 4 zákona č. 239/2000 Sb. do dvou skupin, tj. na složky základní a složky ostatní. Základní složky IZS jsou:

- a) Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR)
- b) jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany
- c) poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- d) Policie České republiky (PČR).

Dle § 4 odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb. zajišťují základní složky IZS „nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tímto účelem rozmísťují své síly a prostředky po celém území České republiky.“

Tím se základní složky IZS odlišují od složek ostatních, které podle § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb. „poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání.“

Ostatními složkami IZS jsou

- a) vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- b) ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- c) ostatní záchranné sbory,
- d) orgány ochrany veřejného zdraví
- e) havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- f) zařízení civilní ochrany,

g) neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Dle § 4 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb. se v době krizového stavu *„stávají ostatními složkami integrovaného záchranného systému také poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem.“*

3) Plánovaná pomoc na vyžádání

Plánovanou pomocí na vyžádání se dle § 21 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb. rozumí *„předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami integrovaného záchranného systému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací.“* Rozsah plánované pomoci na vyžádání, kterou poskytují ostatní složky IZS je vyspecifikována v poplachovém plánu IZS. Poplachový plán IZS je zpracováván na dvou úrovních:

- 1) ústřední poplachový plán IZS, který dle § 7 zákona č. 239/2000 Sb. zpracovává Ministerstvo vnitra a schvaluje jej ministr vnitra;
- 2) poplachový plán IZS kraje, který dle § 10 zákona č. 239/2000 Sb. zpracovává krajský úřad a schvaluje ho hejtman kraje. Kontrolu poplachových plánů krajů provádí dle § 7 uvedeného zákona Ministerstvo vnitra.

Dle § 21 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb. jsou plánovanou pomoc na vyžádání *„(...) povinny poskytnout:*

- a) ministerstva, územní správní úřady, orgány krajů a obcí v mezích své působnosti,*
- b) právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo uživatelem stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany,*
- c) poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem,*
- d) ostatní složky integrovaného záchranného systému uvedené v § 4 odst. 2,*
- e) vojenské záchranné útvary,*
- f) ostatní osoby, které se k tomu smluvně zavázaly.“*

Plánovou pomoc na vyžádání jsou tedy povinny poskytnout orgány státní správy a samosprávy, ostatní složky IZS, právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem stavby civilní ochrany a další osoby, které se k poskytnutí pomoci smluvně zavázali. Dle § 2 zákona č. 239/2000 Sb. je *„zařízením civilní ochrany bez právní subjektivity součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva; tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky“*. Prováděcí vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, rozlišuje následující typy zařízení civilní ochrany:

- 1) Zařízení pro zajištění evakuace
- 2) Zařízení pro zajištění nouzového přežití a organizované humanitární pomoci
- 3) Zařízení pro nouzové zásobování vodou
- 4) Zařízení pro poskytování první pomoci

- 5) Zařízení pro provádění prací spojených s vyprošťováním osob a k odstraňování následků mimořádných událostí
- 6) Zařízení pro zjišťování a označování nebezpečných oblastí
- 7) Zařízení pro zabezpečení dekontaminace terénu
- 8) Zařízení pro zabezpečení dekontaminace osob a oděvů
- 9) Zařízení pro zabezpečení dekontaminace věcných prostředků
- 10) Zařízení pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech
- 11) Zařízení pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany, skupina výdeje prostředků individuální ochrany.

4) Klasifikace mimořádných událostí

Dle zákona č. 239/2000 Sb. se mimořádnou událostí rozumí „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*“.

Záchrannými pracemi se přitom rozumí „*činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin*“, likvidačními pracemi pak „*činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí*“.

Mimořádné události lze klasifikovat podle rozličných kritérií, nejčastěji se nicméně používá následující členění:

- a) mimořádné události vyvolané přírodními jevy (např. povodeň, lesní požár nebo epidemie)
- b) mimořádné události vyvolané nezáměrně činností člověka (např. průmyslová havárie nebo dopravní nehoda)
- c) mimořádné události vyvolané záměrně činností člověka (např. teroristický útok nebo žhářství)

Mimořádné události je rovněž možné členit podle jejich závažnosti. V rámci IZS je závažnost mimořádné události hodnocena pomocí stupně poplachu. Stupeň poplachu je vyhlášován v závislosti na rozsahu a druhu mimořádné události. Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb. vyhláší stupeň poplachu pro místo zásahu operační a informační středisko IZS při prvotním povolávání složek na místo zásahu a poté velitel zásahu, pro celé území s více místy zásahu pak vyhláší stupeň poplachu operační a informační středisko IZS. V rámci IZS se rozlišují celkem čtyři stupně poplachu:

- a) první stupeň poplachu
- b) druhý stupeň poplachu
- c) třetí stupeň poplachu
- d) zvláštní stupeň poplachu

Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb. je první stupeň poplachu vyhlášován v případech, kdy

*„a) mimořádná událost ohrožuje jednotlivé osoby, jednotlivý objekt nebo jeho část, s výjimkou objektu, kde jsou složité podmínky pro zásah, jednotlivé dopravní prostředky osobní nebo nákladní dopravy nebo plochy území do 500 m², nebo
b) záchranné a likvidační práce provádí základní složky, které není nutno při společném zásahu nepřetržitě koordinovat.“*

Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb. je druhý stupeň poplachu vyhlášován v případech, kdy

*„a) mimořádná událost ohrožuje nejvýše 100 osob, více jak jeden objekt se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy osob, cenný chov zvířat nebo plochy území do 10 000 m²,
b) záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky z kraje, kde mimořádná událost probíhá, nebo
c) je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu při společném zásahu.“*

Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb. je třetí stupeň poplachu vyhlášován v případech, kdy

*„a) mimořádná událost ohrožuje více jak 100 a nejvýše 1000 osob, část obce nebo areálu podniku, soupravy železniční přepravy, několik chovů hospodářských zvířat, plochy území do 1 km², povodí řek, produktovody, jde o hromadnou havárii v silniční dopravě nebo o havárii v letecké dopravě, nebo
b) záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky nebo se využívají síly a prostředky z jiných krajů, nebo
c) je nutné složky při společném zásahu v místě zásahu koordinovat velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo zásahu rozdělit na sektory a úseky.“*

Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb. je zvláštní stupeň poplachu vyhlášován v případech, kdy

*„a) mimořádná událost ohrožuje více jak 1000 osob, celé obce nebo plochy území nad 1 km²,
b) záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky včetně využití sil a prostředků z jiných krajů, popřípadě je nutno použít pomoc podle § 22 zákona nebo zahraniční pomoci,
c) je nutné složky při společném zásahu v místě zásahu koordinovat velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo zásahu rozdělit na sektory a úseky, nebo
d) společný zásah složek vyžaduje koordinaci na strategické úrovni (...)“*